

PRAWA DZIECKA

W Polsce najważniejszymi aktami prawnymi, gwarantującymi prawa dziecka, są:

1. Konstytucja RP;
2. Konwencja o Prawach Dziecka;
3. Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka.

Najważniejszym, naturalnym prawem człowieka jest prawo do życia. Z niego płynie prawo do pełnego – na miarę człowieka – rozwoju.

Dzieci posiadają szczególne prawa, ponieważ nie potrafią same zadbać o siebie. Potrzebują do tego rodziców i opiekunów. Ale dziecko potrzebuje też specjalnego zabezpieczenia prawnego. Dobre prawo może i powinno pomagać rodzicom i opiekunom w rozwoju dziecka.

W Polsce Konstytucja RP, Konwencja o Prawach Dziecka oraz Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka stanowią najważniejsze odnoszące się do dziecka stanowione akty prawne .

Istota praw dziecka

W 1948 roku ONZ proklamowało Powszechną Deklarację Praw Człowieka. W tym dokumencie zostały określone podstawowe prawa człowieka. Prawa człowieka przysługują każdemu człowiekowi bez względu na narodowość, religię czy wiek.

Dzieciom przysługują więc takie same prawa jak dorosłym.

Jednak w 1989 roku uznano, że dzieci ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną potrzebują specjalnego traktowania i troski, potrzebują

wobec tego „własnego dokumentu” określającego ich prawa – tak powstała Konwencja o prawach dziecka. Prawa zawarte w Konwencji przysługują każdemu dziecku i nikt nie może ich dzieci pozbawić.

Niezależnie od praw dziecka określonych w Konwencji o prawach dziecka, każde dziecko jest chronione przez obowiązujący w danym państwie system prawny. O ile prawa dziecka dotyczą relacji dziecko państwo, o tyle inne sfery życia dziecka i ich ochrona jest regulowana przez odpowiednie kodeksy i ustawy. W przypadku nieprzestrzegania Konwencji o prawach dziecka mówimy o naruszeniu praw dziecka np.: utrudnianie dziecku z niepełnosprawnością dostępu do edukacji. W przypadku nieprzestrzegania obowiązującego prawa np. Przemocy rówieśniczej – pobiciu lub okradzeniu dziecka – mówimy o naruszeniu prawa.

Relacja państwo-dziecko

Prawa dziecka dotyczą relacji państwo dziecko. Oznacza to, że państwo musi zapewnić dziecku możliwość korzystania z przysługujących mu praw, a wszystkie instytucje państwowe i ich przedstawiciele: np. policjanci, sędziowie, lekarze, nauczyciele, urzędnicy itp.. muszą przestrzegać praw dziecka, bo tak stanowi prawo.

Na przykład, jeżeli mówimy o prawie do prywatności, oznacza ono między innymi, że pielęgniarka nie może przekazywać danych o zdrowiu dziecka osobom nieupoważnionym, informacje o problemach z nauką powinny być przekazywane bezpośrednio rodzicom czy opiekunom dziecka, a nie podczas spotkania z innymi rodzicami.

Prawa dziecka a relacje z rodzicami

Prawa dziecka określone w Konwencji o prawach dziecka nie kolidują z prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z ich wartościami i światopoglądem, chyba, że dochodzi do sytuacji niebezpiecznych, groźnych dla dziecka lub niezgodnych z prawem: zaniedbania, krzywdzenia, zmuszania do pracy zarobkowej, unikania obowiązku szkolnego itp.,

To najczęściej rodzice lub opiekunowie reprezentują dziecko przed organami państwa i jako pierwsi zgłaszają łamanie jego praw.

Czy znajomość praw dziecka wpływa na jego życie

Dziecko znające swoje prawa jest w stanie świadomie z nich korzystać. Zaczyna rozumieć, że jest traktowane podmiotowo, a nie przedmiotowo, że ma prawa, które muszą być respektowane. To niezwykle ważne bo w ten sposób budujemy społeczeństwo obywatelskie. Jednocześnie dziecko świadome swoich praw jest w stanie łatwiej obronić się przed przemocą, krzywdzeniem, dyskryminacją, bo wie, że ma do tego prawo i że są instytucje, które powinny mu pomóc.

Prawa a obowiązki

Prawa dziecka i obowiązki to dwie odrębne rzeczy. To, że dziecko ma prawa określone w Konwencji o prawach dziecka nie zależy od tego, czy wykonuje swoje obowiązki czy nie (choć powinno to robić). Prawa dziecka nie powinny naruszać lub ograniczać praw innych.

PRAWA DZIECKA

Prawo do życia i rozwoju – oznacza, że nikogo nie wolno pozbawiać życia, a dorośli muszą stworzyć dziecku warunki do prawidłowego rozwoju.

Prawo do życia bez przemocy i poniżania – oznacza, że bicie, znęcanie się i okrutne traktowanie są niedopuszczalne i karalne.

Prawo do wychowania w rodzinie – oznacza, że nikomu nie wolno zabrać dziecka od rodziców, chyba, że z bardzo ważnych powodów; gdyby zdarzyło się, że rodzice będą osobno, dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców.

Prawo do wypowiedzi – oznacza, że w ważnych sprawach dotyczących dziecka, może ono wygłosić swoje zdanie, opinie, oświadczyć własną wolę.

Prawo do stowarzyszenia – oznacza, że dziecko może należeć do organizacji młodzieżowych, a jeżeli ma 16 lat samo decyduje o swojej przynależności

Prawo do swobody myśli, sumienia i religii – oznacza, że gdy dziecko jest wystarczająco świadome, samo decyduje o swoim światopoglądzie, wcześniej jedynie rodzice mają prawo dzieckiem kierować.

Prawo do nauki – oznacza, że dziecko może uczyć się tak długo, jak pozwalają na to Jego zdolności.

Prawo do tożsamości – oznacza, że dziecko musi mieć nazwisko, obywatelstwo, poznać swoje pochodzenie.

Prawo do informacji – oznacza, że dziecko powinno poznać swoje prawa, oraz mieć dostęp do różnych źródeł wiedzy.

Prawo do prywatności – oznacza, że dziecko może dysponować własnymi rzeczami, ma prawo do tajemnicy korespondencji, nikomu nie wolno bez ważnych powodów wkraczać w Jego sprawy osobiste i rodzinne.

JAK UCZYĆ O PRAWACH DZIECKA ?

Przedszkolna edukacja w zakresie praw dziecka jest przede wszystkim nie nauką o prawach, lecz nauką na rzecz praw dziecka. Zajęcia dotyczące praw dziecka wyposażają dzieci w takie umiejętności jak: słuchanie innych, współpraca, przestrzeganie zasad dobrej komunikacji, próby rozwiązywania problemów moralnych i konfliktów międzyosobowych, przejawianie odpowiedzialności i inicjatywy, rozróżnianie dobra i zła, wyrażanie swoich przekonań.

Umiejętności te pomogą w przyszłości dzieciom m. in. w analizowaniu otaczającego je świata, zrozumieniu, że prawa człowieka są sposobem na poprawę ich życia oraz życia innych ludzi, podejmowaniu działań na rzecz ochrony praw człowieka.

Praktyczny trening w zakresie znajomości własnych praw i praw innych przenika wszystkie społeczne doświadczenia dzieci w przedszkolu, kształtując ich postawy. Świadomość wagi praw innych wyrabia w dzieciach świadomość praw własnych.

Janusz Korczak – obrońca praw dzieci

Janusz Korczak był prekursorem walki o prawa dziecka.

Domagał się uznania dziecka za pełnowartościowego człowieka od chwili narodzin i na każdym etapie swego istnienia.

„ Nie ma dzieci – są ludzie”

to credo pedagogiczne Henryka Goldszmita, znanego pod pseudonimem Janusza Korczaka, który był z zawodu lekarzem, wychowawcą z powołania, autorem wielu książek dla dzieci i dorosłych. Powołanie pedagogiczne ogarnęło całe jego życie, całą jego osobowość. Nie założył własnego domu, ponieważ jak wyznał – „za syna wybrałem ideę służenia dziecku i jego sprawie”. Decyzji tej był wierny do tragicznej śmierci z wychowankami w hitlerowskim obozie zagłady w 1942 roku.

Spośród wielu praw, o których pisał i o które walczył, jako najważniejsze należy wymienić:

1. Prawo do szacunku Jest to prawo najbardziej lekceważone we współczesnym świecie. Dzieci trzeba nie tylko kochać, ale też dobrze traktować, a to oznacza indywidualne podejście do każdego wychowanka. Wielu starań powinno dołożyć społeczeństwo, by uczeń miał prawo do poszanowania godności własnej w sprawach osobistych, rodzinnych i koleżeńskich.

2. Prawo do niewiedzy: Dla kilkuletniego dziecka nie wszystko jest proste i jasne jak nam się wydaje. Otaczający świat jest dla niego nieznanym. Dorośli powinni mieć wiele wyrozumiałości i cierpliwości wobec niekończących się pytań dziecka.

3. Prawo do niepowodzeń i łez: Nie wolno oskarżać dziecka za niepowodzenia, lecz należy cierpliwie czekać, aż dziecko wydorosłe, nabierze życiowego doświadczenia. Zamiast karania współczesna psychologia proponuje – ” pokaż dziecku jak można naprawić zło”.

4. Prawo do upadków: Obcując na co dzień z dziećmi nie powinno nas dziwić, że dzieci upadają czy grzeszą. Wychowawca uznając prawo do upadku,

akceptując błędy podopiecznych musi pamiętać, że jego obowiązkiem jest obserwowanie zachowania, wyjaśnianie przyczyn nieprawidłowości i odchyłeń w rozwoju oraz podejmowanie działań kompensacyjnych wobec dzieci, które tego potrzebują.

5. Prawo do własności: Poszanowanie tego prawa jest konieczne zarówno ze strony nauczycieli jak i rodziców. Uczymy dzieci, że mają prawo do własności, ale również powinny je respektować wobec innych.

6. Prawo do tajemnicy Dzieci, nawet te najmłodsze, mają swoje tajemnice osobiste, rodzinne czy koleżeńskie. Dorośli powinni je szanować. Nauczyciel szanujący tajemnicę dziecka, uczy swoją postawą, że są sprawy, o których nie mówi się wszystkim.

7. Prawo do radości: J. Korczak w swoim pamiętniku pisał – „dziecku potrzebna jest jasność szczęścia i ciepło miłości.... Niech dzieci się śmieją, niech będą wesole.” Dziecko powinno wychowywać się w miłej i serdecznej atmosferze, pełnej uśmiechu i radości.

8. Prawo do wypowiedzania swoich myśli i uczuć: Łamanie tego prawa jest krzywdą wyrządzoną dziecku, którą trudno w życiu naprawić. Należy dać dziecku prawo do wyrażania własnych poglądów i uczuć, przyjmując je stosownie do wieku i dojrzałości dziecka. Dzieci potrzebują tego, by ich uczucia były akceptowane i doceniane.

9. Prawo do dnia dzisiejszego: Dziecko żyje teraźniejszością, bieżącą chwilą i to liczy się najbardziej. Wszystko co było w przeszłości czy dopiero ma nadejść, nie jest dla niego tak ważne. „Dla jutra lekceważy się to, co je dziś cieszy, smuci, dziwi gniewa, zajmuje.

PROŚBA DZIECKA

Nie psuj mnie. Dobrze wiem, że nie powinienem mieć tego wszystkiego, czego się domagam. To tylko próba sił z mojej strony.

Nie bój się stanowczości. Właśnie tego potrzebuję – poczucia bezpieczeństwa.

Nie bagatelizuj moich złych nawyków. Tylko ty możesz pomóc mi zwalczyć zło, póki jest to jeszcze w ogóle możliwe.

Nie rób ze mnie większego dziecka, niż jestem. To sprawia, że przyjmuję postawę głupio dorosłą.

Nie zwracaj mi uwagi przy innych ludziach, jeśli nie jest to absolutnie konieczne. O wiele bardziej przejmuję się tym, co mówisz, jeśli rozmawiamy w cztery oczy.

Nie chroń mnie przed konsekwencjami. Czasami dobrze jest nauczyć się rzeczy bolesnych i nieprzyjemnych.

Nie wmawiaj mi, że błędy, które popełniam, są grzechem. To zagraża mojemu poczuciu wartości.

Nie przejmuj się za bardzo, gdy mówię, że cię nienawidzę. To nie ty jesteś moim wrogiem, lecz twoja miazdząca przewaga!

Nie zwracaj zbytnej uwagi na moje drobne dolegliwości. Czasami wykorzystuję je, by przyciągnąć twoją uwagę,

Nie zrzedź. W przeciwnym razie muszę się przed tobą bronić i robię się głuchy.

Nie dawaj mi obietnic bez pokrycia. Czuję się przeraźliwie tłamszony, kiedy nic z tego wszystkiego nie wychodzi.

Nie zapominaj, że jeszcze trudno mi jest precyzyjnie wyrazić myśli. To dlatego nie zawsze się rozumiemy.

Nie sprawdzaj z uporem maniaka mojej uczciwości. Zbyt łatwo strach zmusza mnie do kłamstwa.

Nie bądź niekonsekwentny. To mnie ogłupia i wtedy tracę całą moją wiarę w ciebie.

Nie odtrącaj mnie, gdy dręcę cię pytaniami. Może się wkrótce okazać, że zamiast prosić cię o wyjaśnienia, poszukam ich gdzie indziej.

Nie wmawiaj mi, że moje lęki są głupie. One po prostu są.

Nie zapominaj, że uwielbiam wszelkiego rodzaju eksperymenty. To po prostu mój sposób na życie, więc przymknij na to oczy.

Nie rób z siebie nieskazitelnego ideału. Prawda na twój temat byłaby w przyszłości nie do zniesienia.

Nie wyobrażaj sobie, iż przepraszając mnie stracisz autorytet. Za uczciwą grę umiem podziękować miłością o jakiej nawet ci się nie śniło.

Nie bądź ślepy i przyznaj, że ja też rosnę. Wiem, jak trudno dotrzymać mi kroku w tym galopie, ale zrób, co możesz, żeby nam się to udało.

Nie bój się miłości. Nigdy.

